

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus | Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet | Finnish Medicines Agency

Kudokset ja solut lääkkeen raaka-aineena

Anu Puomila, ylitarkastaja
Fimea, Luvat ja tarkastukset –yksikkö, SOHO-jaosto

ATMP-keskustelutilaisuus 3.4.2019

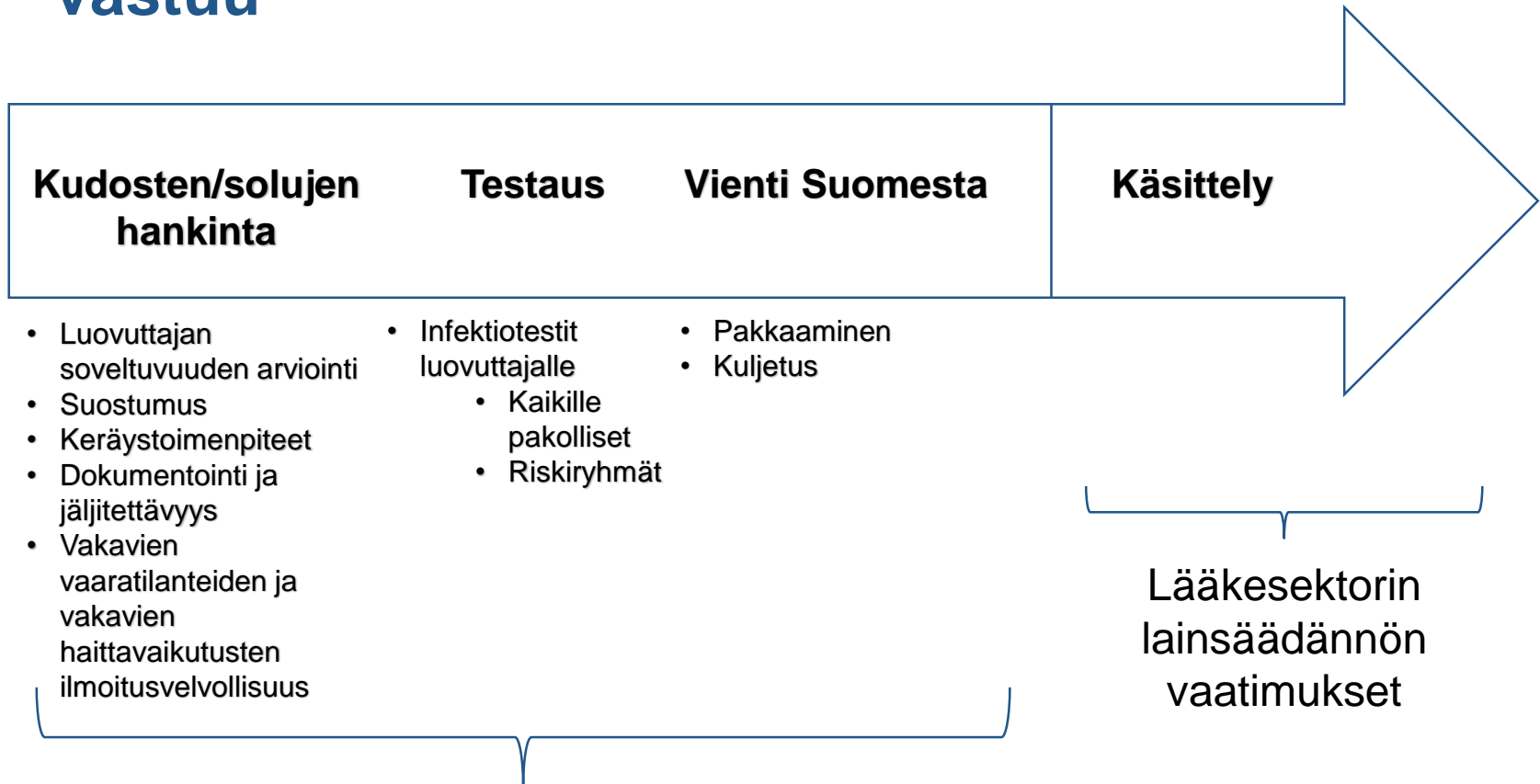
Fimea ohjaa ja valvoo kudoslaitostoimintaa Suomessa

- Kudoslainsäädännön tarkoituksena on varmistaa ihmisessä käytettäväksi tarkoitettujen ihmiskudosten ja -solujen laatu- ja turvallisuus
  - Kudoslaki (101/2001)
  - Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ihmisen kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä (1302/2007)
  - Valtioneuvoston asetus ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä (594/2001)
  - Fimean määräys 3/2014
- Fimean valvonnan keinot kudoslaitosten osalta
  - Toimiluvat
  - Tarkastukset
  - Kudosturvatoiminta

Kudoslaitokset Suomessa

- Suomessa 42 kudoslaitostoimilupaa, yhteensä 50 toimipistettä:
www.fimea.fi → Valvonta → Kudoslaitosten valvonta → Toimiluvalliset kudoslaitokset (pdf)
- Kaikki EU:ssa toimivat kudoslaitokset on listattu julkisessa luettelossa:
<https://webgate.ec.europa.eu/eucoding/reports/te/index.xhtml>
- Fimea tarkastanut vuonna 2018 yhteensä 25 kudoslaitosta
  - Kahden vuoden välein
  - Uuden toimijan tarkastus, normaali määräaikaistarkastus, kirjallinen tarkastus tai kohdennettu tarkastus

Kudoslaitoksen vastuu vs. ATMP-valmistajan vastuu

Jos suunnitelmissa alkaa valmistaa Suomessa ATMP-valmistetta:

- Vain toimiluvallinen kudoslaitos voi ottaa talteen soluja/kudoksia
- Kotimaisen kudoslaitoksen toimiluvassa oltava ruksi kohdassa ”hankinta lääkevarmistusta varten” (tällä hetkellä 7 toimijalla)
- Jollei ole, edellyttää toimiluvan muutosta → ilmoitus Fimeaan, prosessi käynnistyy

	IHMISKUDOKSET JA -SOLUT						
	Kanta-solut (perifeerinen veri, luuydin)	Kanta-solut (istukka veri)	Luu, tukikudokset	Sarveiskalvo, kovakalvo	Amnionkalvo	Iho	Sydänlappä, verisuonisiirteet
KUDOSTEN JA SOLUJEN KÄYTTÖTARKOITUS							
Autologinen käyttö							
Allogeeninen käyttö							
Hankinta lääkevalmistusta varten							
KUDOSLAITOSTOIMINTA							
Luovuttajan luovutussoveltuvuuden arviointi							
Luovuttajan testaus							
Kudosten ja solujen talteenotto							
Kudosten ja solujen käsittely							
Kudosten ja solujen säilöminen							
Kudosten ja solujen säilytys							
Kudosten ja solujen jakelu ihmisessä käytettäväksi							
Kudosten ja solujen kuljetus							
Kudosten ja solujen tuonti muista EU- ja ETA-maista							
Kudosten ja solujen tuonti kolmansista maista							
Kudosten ja solujen vienti muihin EU- ja ETA-maihin							
Kudosten ja solujen vienti kolmansiin maihin							
Muu, mikä:							

Solujen/kudosten talteenotto Suomessa (1/2):

- Luovuttajan soveltuvuuden arviointi
  - Kliininen tutkimus/kuolinsyytutkimus, terveydentilaa koskevien taustatietojen selvitys/haastattelu
  - Fimean määräyksen 3/2014 liitteen I mukaan
- Suostumus
  - Kirjallinen, tietoon perustuva suostumus (oma/laillisen edustajan)
  - Kuolleet luovuttajat: oletettu suostumus (alaikäisiltä huoltajan suostumus)
  - Kudoslaki 101/2001, 7§ ja 9§
- Tietojen dokumentointi, jäljitettävyyys
  - Luovuttajatietojen säilytys 30 v käytön jälkeen
  - Jäljitettävyyys luovuttajasta potilaaseen ja päinvastoin

Solujen/kudosten talteenotto Suomessa (2/2):

- Testaus
  - Kaikille luovuttajille serologiset testit: HIV-1,2-Ab, HBs-Ag, HBc-Ab, HCV-Ab, syfilis
  - Allogeenisille luovuttajille lisäksi: HIV, HCV, HBV-PCR
  - Riskiryhmille riskinarvion mukaan (esim. HTLV, malaria, *Trypanosoma cruzi*)
  - Fimean määräyksen 3/2014 liitteen II mukaan

Solujen/kudosten kuljetus kudoslaitoksesta

- Pakkaaminen siten, että kontaminaatoriski mahdollisimman pieni; lämpötilassa, jossa biologiset toiminnot ja ominaisuudet säilyvät
- Pakatut solut tai kudokset on kuljetettava biologisen materiaalin kuljetukseen sopivassa säiliössä, joka suojaa sisältönä olevia kudoksia ja soluja ja säilyttää niiden laadun
- Pakkaus- ja kuljetussäiliön merkinnät
- Fimean määräys 3/2014, Liite IV, kohdat 5–6

Jos suunnitelmissa alkaa valmistaa Suomessa ATMP-valmistetta ulkomailta tuotavista soluista/kudoksista (1/3):

- Suomessa:
  - Suomeen voi tuoda soluja/kudoksia vain kudoslaitokseen, ei suoraan ATMP-valmistusluvan haltijalle, sairaalaan tms.
  - Suomalaisen kudoslaitoksen toimiluvassa oltava ruksi kohdassa ”kudosten ja solujen tuonti muista EU- ja ETA-maista” tai ”kudosten ja solujen tuonti kolmansista maista”
  - Jollei ole, edellyttää toimiluvan muutosta → ilmoitus Fimeaan, prosessi käynnistyy

Jos suunnitelmissa alkaa valmistaa Suomessa ATMP-valmistetta ulkomailta tuotavista soluista/kudoksista (2/3):

- Jos tuonti EU-/ETA-maista:
  - Lähettävän kudoslaitoksen toimiluvassa oltava ruksi kohdassa "distribution"

Type of tissues/cells	Detail	Activities							
		Procurement Donation	Testing	Preservation	Processing	Storage	Distribution	Import	Export
Progenitor Cell, Hematopoietic, PBSC	Autologous			A	A	A	A		A
	Allogeneic Related					A	A		A
	Allogeneic Unrelated								
		A - Authorized S - Suspended R - Revoked C - Ceased activity							

- EU-alueella oleva kudoslaitos täyttää pääosin samat vaatimukset kuin kotimaisetkin (muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta)

Jos suunnitelmissa alkaa valmistaa Suomessa ATMP-valmistetta ulkomailta tuotavista soluista/kudoksista (3/3):

- Jos tuonti ns. kolmansista maista (EU-/ETA-maiden ulkopuolelta):
  - Maahantuovalla suomalaisella kudoslaitoksella oltava tuontitodistus
    - Huom. Näitä tällä hetkellä vain kahdella toimijalla
  - Kotimaisen kudoslaitoksen tehtävänä on varmistua, että kolmannen maan toimija täyttää samat vaatimukset kuin kotimaisetkin
  - Huom. Brexitin jälkeen UK katsottaisiin kolmanneksi maaksi
- Jos tuonti kolmansista maista jonkin muun EU-maan kudoslaitoksen kautta, kyseinen kudoslaitos toimii EU-alueelle vastaanottajana, ja sen jälkeen jakelu muihin maihin kuten EU-/ETA-alueen sisällä

Yhteystiedot

- Ylitarkastaja Anu Puomila, anu.puomila@fimea.fi, puh. 029 522 3242
- Ylitarkastaja Pirkko Puranen, pirkko.puranen@fimea.fi, puh. 029 522 3244
- Jaostopäällikkö Anne Tammiruusu, anne.tammiruusu@fimea.fi, puh. 029 522 3249